

KIJKWIJZER: THUISTAAL IN EEN KRACHTIGE LEEROMGEVING

Lager onderwijs

VEILIG KLASKLIMAAT	Voorbeelden/specificaties	Specifiek toegespitst op thuis taal/thuiscultuur	Doe ik dit al? (Evt. andere voorbeelden)	Leerkrachten- competenties?
Klasinrichting/opstelling				
1. Wat hangt aan de muren, ligt in de klas?	• Elementen uit of verwijzingen naar de leefwereld van de kinderen: foto's, gebruiksvoorwerpen, ... • Werkjes van kinderen hangen in de klas en weerspiegelen diversiteit • Hulpmiddelen (algoritmen, heuristieken, stappenplannen)	Ik zorg ervoor dat de thuiscultuur en thuistaal zichtbaar aanwezig zijn in de klas (opschriften, posters, foto's, voorwerpen,...).		
2. Klasopstelling.	Klassiek, blokken, u-vorm, groepen en hoeken, ...			
3. Hoeken.	• Zijn er diverse hoeken aanwezig in de klas bijv. een leeshoek, luisterhoek, computerhoek, constructiehoek, stempelhoek, winkeltje, ... • De leeshoek, luisterhoek zijn aanwezig, en min of meer afgescheiden zodat kinderen rustig kunnen lezen.	• Is er (in de hoeken) anderstalig materiaal aanwezig? Boekjes, cd's, liedjes,... in andere talen. • Verkleedkleden uit andere culturen, verpakkingen van producten uit andere culturen (winkel), ... • Ik moedig kinderen aan om te kiezen voor materiaal in hun thuistaal of andere		

		talen.		
Klasmanagement				
4. Duidelijke afspraken, doelgericht.	• Qua tijd, ruimte, orde, taakuitvoering: kinderen weten wat van hen verwacht wordt, lopen niet verloren. • Rode draad is zichtbaar (niet van de hak op de tak).	Ik zet de thuistaal in ter verduidelijking van instructies (bijv. via hulp van medeleerlingen of de leerkracht kent/gebruikt een lijstje met belangrijke woorden T1).		
5. Structurele elementen om zelfredzaamheid te bevorderen.	• Visuele ondersteuning bijv. pictogrammen, keuze- en takenborden, hulpmiddelen (algoritmen, heuristieken, stappenplannen) • Materiaal dat kinderen zelfstandig kunnen nemen, op oog- en handhoogte. • Dit alles zodat de kinderen weten wanneer en waar ze wat moeten doen, wat ze nodig hebben, waar ze het kunnen vinden.	• Ik gebruik de thuistaal in visuele ondersteuning (bijv. bordjes met dagindeling activiteiten, aanduiding van waar welk materiaal thuishoort). • Op deze manier zet ik de thuistaal in om de zelfredzaamheid van kinderen te bevorderen.		
6. Krijgen kinderen keuzes aangeboden in <u>wat</u> ze mogen/moeten?	• Zinvol alternatief voor kinderen die niet aan centrale activiteit deelnemen. • Bieden hoeken voldoende relevante prikkels?	Ik geef kinderen bij keuzemomenten de expliciete keuze / moedig ze aan om iets te kiezen in hun thuistaal of andere talen.		
7. Wordt er gewerkt in kleine groepjes?		Ik stimuleer hierbij overleg/interactie/uitleg/hulp in de eigen taal?		
Welbevinden				

8. Ik zorg voor welbevinden en een veiligheidsgevoel.	Op gelijke hoogte gaan zitten, kind op schoot nemen, knipogen, oogcontact,...	• Ik gebruik woordjes in de thuistaal om een kind te troosten, op het gemak te stellen, te begroeten, ... • Ik laat interactie in de thuistaal toe bij informele momenten tussen kinderen (bijv. bij uiten van gevoelens, bij vrije spelmomenten, bij binnen- en buitengaan van de klas, in de speeltijd, tussen twee opdrachten). • Wij zingen en beluisteren ook liedjes in de eigen taal van de kinderen.		
9. Ik verhoog het competentiegevoel van de kinderen.	• Niet enkel talige feedback • Bijv. ook door houding/mimiek van de leerkracht	• Ik bekrachtig de eigen taal van de kinderen. • Ik bekrachtig wat de kinderen meebrengen vanuit hun thuiscultuur.		
10. Positieve omgang van kinderen met elkaar bevorderen.	• Permanente aandacht voor: naar elkaar luisteren, onderhandelen met elkaar, aandacht hebben voor verschillen, elkaar ruimte bieden voor eigen inbreng. • Impulsiviteit van / monopoliseren door sterkere kinderen onderdrukken, beurten/aandacht verdeeld over alle kinderen.	Ik stimuleer waardering en bewondering voor de thuistaal of het gebruik van andere talen door de kinderen.		
11. Ik stigmatiseer zwakkere	Aanhalen op negatieve manier van aspecten	Ik let erop het gebruik van de		

14. Ik verplicht kinderen niet om te spreken.	• Geen systemen van voorzegggen of laten herhalen. • Geen pijnlijke stiltes laten vallen.			
15. Niet te veel nadruk op taalcorrectheid, de boodschap wordt centraal gesteld.	Het communicatieproces wordt niet afgeremd door opmerkingen over taalcorrectheid, uitspraak	• Ik ga in eerste instantie in op / ik beoordeel uitingen in de thuistaal vanuit de boodschap, niet vanuit de gebruikte taal.		

BETEKENISVOLLE TAKEN

De taken

16. Authentieke, functionele, betekenisvolle taken		Ik bied taken aan waarin de thuistaal of andere talen functioneel worden ingezet (bijv. bij opzoekingswerk).		
17. Proactief én reactief elementen van diversiteit in de taken incorporeren.	• Dingen van thuis laten meebrengen. • Ervaringen en meningen van kinderen betrekken. • Kinderen inbreng geven in een thema.	• Ik stimuleer inbreng in de thuistaal of andere talen in een taak (bijv. ik laat dingen in de thuistaal of andere talen van thuis uit meebrengen of laat in de eigen taal iets opzoeken op internet). • Ik doe iets met dingen die kinderen uit hun thuiscultuur meebrengen. • Ik zet taken in met als doel talensensibilisering (bijv. ik laat kinderen aanvoelen hoe het voelt om een taal te horen die je		

		niet kent). - Ik stimuleer in het opgeven van taken ook output in de thuistaal of andere talen (bijv. een schrijfpdracht in de thuistaal). - Als een kind zijn thuistaal gebruikt, blijf ik het motiveren en positieve aandacht geven.		
Motivatie en betrokkenheid				
18. Uitdagende motiverende leeromgeving en taken die kinderen gelegenheid geven om te oefenen, dingen te doen.	- Sluiten de activiteiten aan bij de interesses van het kind? Zijn ze betrokken? - Wordt het leren steeds gekoppeld aan dingen 'doen'?	Ik kies taken die aansluiten bij de thuiscultuur / gebruik maken van de thuistaal van het kind om de motivatie te verhogen.		
19. Ik zorg ervoor dat <u>alle</u> kinderen gemotiveerd blijven.	Alle vormen van positieve aandacht, ook fysiek	Ik geef leerlingen positieve aandacht wanneer ze hun thuistaal gebruiken.		
Kansen voor rijk taalaanbod en taalproductie/interactie				
20. Natuurlijk, kwalitatief, rijk en functioneel taalaanbod van de leerkracht.	- Taalaanbod dat natuurlijkerwijze uit de taak voortvloeit. - Spreektaal, geen schrijftaalwoorden, geen geforceerde woordenschat. - Geen babytalk, niet alle moeilijke woorden weglaten. - Niet te veel woorden die kinderen niet echt nodig hebben. Geen	Is er in mijn klas ook taalaanbod in de thuistaal of andere talen?		

	'woordenschatlijstjes' rond 1 thema.			
21. Veel variatie in taalaanbod.	Verhalen, instructies, liedjes, rijmpjes, poppenkast, spelletjes, andere gesprekspartners, allerlei boekjes om in te kijken, ...	• In de klas zingen en beluisteren we ook liedjes in andere talen, spelen we spelletjes in andere talen, lezen we boekjes in andere talen. • Ik zet ouders in om in hun thuistaal een verhaal te komen vertellen, iets te demonstreren, muziek te maken,... • Kinderen in mijn klas mogen ook opzoeken doen op internet in hun eigen taal.		
22. Principe van taalaanbod de hele dag	De leerkracht verwoordt elke handeling die hij/zij en de kinderen stellen, plakt begrippen op gezichtsuitdrukkingen, verwoordt niet-talige vragen (ook bij instructies voor het verlaten van de klas, jas aandoen, ...).	• Ik laat toe dat kinderen in hun thuistaal communiceren om doorheen de dag hun zelfredzaamheid te bevorderen. • Ik ga op een andere manier om met de thuistaal in niet-taallessen: ik laat ze vaker toe ter ondersteuning.		
23. De leerkracht stimuleert interactie in <u>klassikale interactie</u> .	• De leerkracht biedt veel kansen tot interactie: open vragen, vragen naar meningen en ervaringen, reacties uitlokken via foute	Ik bouw ook verder op / verbind ook talige productie van kinderen in hun thuistaal		

	veronderstellingen, geen 'invulzinnetjes', ... • De leerkracht bouwt voort op talige productie of niet-talige reacties. • De leerkracht verbindt een reactie van de ene leerling met een reactie van een andere.			
24. De leerkracht stimuleert interactie tussen de kinderen.	De leerkracht schept kansen voor kinderen om te overleggen, ervaringen en meningen te verwoorden, elkaar uitleg geven, vragen te stellen, in interactie gaan (cf. ook volgend punt).	• Ik stimuleer kinderen om op bepaalde momenten ook te overleggen in hun thuistaal bij een taak. • Ik stimuleer kinderen om elkaar uitleg te geven in hun thuistaal, zowel over de instructies als over de inhoud.		
Werkvormen				
25. Werkvormen die actieve leerhouding stimuleren en kinderen verantwoordelijk maken voor hun eigen leren.	De leerkracht laat kinderen in duo's of groepjes werken en organiseert het zo dat de samenwerking en interactie bevordert wordt, dus niet overwegend klassikale/individuele opdrachten.	• Ik stel groepjes niet steeds met opzet taalheterogeen samen. • Ik stel ook met opzet taalhomogene groepjes samen om interactie, onderlinge ondersteuning of output in de thuistaal te bevorderen. • Ik voorzie werkvormen die aanleiding geven tot interactie in de thuistaal.		
26. De leerkracht zet tijdens groepswork telkens	De leerkracht biedt ondersteuning binnen de groepjes.	• Tijdens groepswork zet ik kinderen aan tot		

aan tot interactie.		interactie in de thuistaal. • Tijdens groepswork laat ik de thuistaal toe. • Tijdens groepswork sanctioneer ik het gebruik van de thuistaal niet.		
27. Bewust heterogeen samenstellen van groepjes		Ik stel groepjes soms bewust homogeen samen op basis van de thuistaal, bijv. om het veiligheidsgevoel te bevorderen		
GERICHTE ONDERSTEUNING				
28. De leerkracht is alert voor wat kinderen doen en zeggen en pikt daarop in.		Ik ga als leerkracht evenzeer in op wat kinderen zeggen in hun thuistaal.		
29. De leerkracht gaat in op problemen die kinderen signaleren, doet zelf pogingen om problemen van kinderen met de taak op te sporen.		Ik ga als leerkracht evenzeer in op vragen of signalen van kinderen in hun thuistaal.		
30. Kinderen krijgen de kans om zelf oplossing te zoeken, de leerkracht ondersteunt via hints, vragen, hardop reflecteren.		De thuistaal mag hierin voor mij ook een functie vervullen.		
31. De leerkracht controleert het begrip van kinderen en herfraseert		• Ik zet de thuistaal in om begrip van kinderen te controleren (bijv. 'hoe zeg		

uitingen, onderhandelt over de betekenis en/of maakt zichzelf met handen en voeten duidelijk.		je dat in je eigen taal?'). • Ik herfraseer ook uitingen van kinderen in hun thuistaal.		
32. De leerkracht voorziet ankers waaraan taal kan worden vast gehangen.	Taal vasthangen aan handelingen, aan visuele, tactiele, auditieve ervaringen, aan taalaanbod dat kinderen al begrijpen, aan eerdere ervaringen.	• Ik maak zelf gebruik van de thuistaal om mezelf duidelijk te maken.		
33. De leerkracht ondersteunt kinderen in het uiten van een boodschap.	Onaffe boodschappen ontrafelen, betekenisonderhandeling, herformuleren, verwoorden van niet-talige reacties.	• Ik probeer ook (onaffe) uitingen van kinderen in hun thuistaal te ontrafelen. • In betekenisonderhandeling wordt ook gebruik gemaakt van de thuistaal van de kinderen.		
34. De leerkracht corrigeert taalfouten op een positieve manier.	Herformuleren, aanvullen, aandacht blijft bij de boodschap.	• Ik ga in eerste instantie in op / ik beoordeel uitingen in de thuistaal vanuit de boodschap, niet vanuit de gebruikte taal. • Ik herformuleer (delen van) uitingen in de thuistaal.		

Naar: Bultynck, K., Sierens, S., Slembrouck, S., Van Avermaet, P. & M. Verhelst (2008), *Vooronderzoek m.b.t. de plaats van de thuistalen van de allochtone kinderen binnen onderwijs en opvang in vier scholen van het project 'Thuistaal op school'*. Gent: Steunpunt Diversiteit en Leren & Leuven: Centrum voor Taal & Onderwijs.

Gebaseerd op: Verhelst, M. & K. Van den Branden (1999), *OBSERVEREN in KLEUTERKLASSEN. Indicatoren voor krachtige leeromgevingen voor taalvaardigheidsonderwijs*. Leuven: Steunpunt NT2.

Herwerkt door: Ria Carette en Evita Willaert